

Тема: Причини емоційного вигорання працівників в системі «людина-людина»

Діяльність педагогічних працівників відноситься до видів професійної діяльності, характерною особливістю якої є емоційна напруга. Стресові ситуації, які є невід'ємною частиною професійного досвіду педагогів, створюють умови діяльності, пов'язаної із загрозою для їхнього психічного здоров'я.

Стресогенних факторів в діяльності педагогічного працівника може бути досить багато:

відповідальності за здобувачів освіти

підвищення кваліфікації

психологічна напруга

конфліктність взаємодії

Перевантаження на роботі також має вплив на особисте життя педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, серед яких значна частка – жінки. Для них виховання власних дітей часом відходить на другий план, що спричиняє формування почуття провини, власної некомпетентності в питаннях виховання, апатії або, навпаки, роздратування і агресії, спрямованої на себе або на оточуючих.

Серед професійних стресорів, що сприяють розвитку емоційного вигорання, відзначається обов'язковість роботи в суворо встановленому режимі дня, велика емоційна насиченість актів взаємодії. У педагогічних працівників ЗП(ПТ)О стресогенність взаємодії обумовлена тим, що спілкування триває годинами, повторюється протягом багатьох років, а реципієнтами виступають здобувачі освіти та їх батьки, які можуть бути негативно налаштовані до педагогів.

Причини емоційного вигорання педагогічних працівників можна поділити на дві групи: зовнішні (соціальні, об'єктивні) та внутрішні (психологічні, суб'єктивні).

До зовнішніх (соціальних, об'єктивних) причин емоційного вигорання відносяться:

- соціальна та економічна нестабільність,
- криза правових, духовних та моральних норм,
- низька соціально-правова захищеність особистості у суспільстві,
- воєнний стан,
- недостатня матеріально-технічна забезпеченість.

Внутрішні (психологічні, суб'єктивні) причини емоційного вигорання пов'язані насамперед з індивідуально- та соціально-психологічними особливостями педагогічних працівників:

- негативне сприйняття професійної діяльності,
- нерозвиненість критичного, аналітичного та креативного мислення, мови,
- негативні емоції, почуття та психічні стани,
- негативні риси характеру та темпераменту, відсутність розвинених педагогічних, комунікативних та організаторських здібностей,
- негативний або незначний професійний досвід,
- нерозвинена професійна спрямованість.

Соціальні психологи М. Лейтер та Х. Маслач, які активно досліджували феномен емоційного вигорання з кінця 70-х років ХХ століття, запропонували підхід, що ґрунтується на взаємодії особистісних та ситуативних чинників та полягає в тому, що емоційне вигорання є результатом невідповідності між очікуваннями особистості та реаліями професійної діяльності. Чим вища невідповідність, тим більша можливість виникнення емоційного вигорання. Автори даного підходу виокремлюють певні *сфери невідповідності між особистістю та професією*, між вимогами, що висуваються до працівника та його ресурсами; між прагненнями працівника мати більшу самостійність у своїй професійній діяльності, визначати способи досягнення тих результатів, за які він несе відповідальність, та жорсткою і нераціональною політикою керівництва

щодо організації робочої активності та контролем за нею; між етичними принципами особистості та вимогами професійної діяльності, між особистістю та роботою, що виникає в результаті відсутності уявлень про справедливість на роботі або справедливість взагалі; між особистістю та професійною діяльністю через втрату почуття позитивної взаємодії з колегами.

Таким чином, основною причиною емоційного вигорання педагогічних працівників ЗП(ПТ)О є наявність професійного стресу. Причини їх емоційного вигорання можна поділити на: зовнішні (соціальні, об'єктивні) та внутрішні (психологічні, суб'єктивні), або на: особистісні, рольові та організаційні, а також певні невідповідності між педагогічною діяльністю та особистістю педагогічного працівника.